

رایموندوس
Raimundus,
christianus arabicus

IE Med.
Institut Europeu de la Mediterrània

Any
Llull
2015
2016

Ramon Llull i l'encontre entre cultures

Exposició commemorativa dels 700 anys de la mort de Ramon Llull

QUADERN DEL PROFESSOR

RAMON LLULL I L'ENCONTRE ENTRE CULTURES

Ramon Llull (1232-1316) és un cas paradigmàtic de l'encontre entre cultures que es produeix a l'edat mitjana. Desenvolupa un projecte molt personal i d'un abast extraordinari: va ser alhora un intel·lectual i un escriptor, però també un activista capaç de viatjar en missió al Pròxim Orient o al Magreb i d'entrar en contacte i de polemitzar amb els savis i pensadors musulmans del moment, o d'acostar-se als poders polítics i eclesiàstics més notables d'Occident: Roma, França, les repúbliques italianes, la Corona d'Aragó. D'altra banda, la seva producció escrita és fabulosa: 265 títols sobre les matèries més diverses.

Aquesta exposició, presentada en el marc del 700 aniversari de la seva mort, esdevinguda a Tunis a final de 1315 o en el retorn a Mallorca a començament de 1316, fa un recorregut per la vida i l'obra del pensador mallorquí, tot destacant la faceta del diàleg intercultural amb el món musulmà en una època en què la Mediterrània era fonamentalment un espai tant per al conflicte com per a l'intercanvi comercial.

La mostra està dividida en 10 àmbits. El primer explica el context mediterrani medieval amb l'expansió comercial i política de la Corona d'Aragó en un moment en què el Regne de Mallorca ocupa un espai estratègic de primer ordre.

Els àmbits 2, 3, i 4 se centren ja en el personatge i fan un recorregut pel seu projecte missional, intel·lectual i polític i per la seva producció científica i literària.

Amb els àmbits 5, 6, 7 i 8, s'arriba a la part central de l'exposició, la que es refereix al contacte entre religions a l'edat mitjana, la voluntat de Ramon d'aproximar-se al món musulmà, els seus viatges per Europa i per la Mediterrània i les seves estades al Magreb.

La mostra es clou amb dos àmbits que expliquen les estratègies singulars que Llull va desenvolupar per a la conservació i la propagació de la seva obra, així com la increïble difusió que Ramon Llull ha tingut a Europa en 700 anys.

christianus

arabicus

OBJECTIUS DIDÀCTICS

En aquesta exposició els alumnes hi descobriran la figura de Ramon Llull i el context social i cultural de Ramon Llull i la seva època, així com les principals característiques de la seva obra i pensament, amb especial referència al valor del debat i el coneixement de l'altre. S'hi presta una atenció especial als seus viatges i a la importància de la mar Mediterrània com a eix de comunicacions, de comerç i d'intercanvis culturals. La visita de l'exposició convida també els alumnes a treballar el significat i la importància de la convivència i a reflexionar sobre els valors de participació, i esperit crític. Per últim, tot exposant i parlant del debat interreligiós, l'exposició vol proposar al alumnes el valor de la raó, en la idea que és millor mirar de fer comprendre per a convèncer, que no pas convèncer sense haver fet comprendre.

MATERIALS

Guia de visita.

Plafons de l'exposició.

Pantalla interactiva amb el facsímil del "Breviculum".

christianus

arabicus

L'EXPOSICIÓ: ÀMBITS I TEXTOS

L'exposició "Ramon Llull i l'encontre entre cultures " s'estructura en deu àmbits. A continuació, i per a ús del professorat, es reproduïxen els textos de l'exposició ordenats per àmbits.

[Àmbit 1: Introducció]

A l'edat mitjana, la mar Mediterrània, lluny de ser un obstacle per a la comunicació entre els pobles, era un medi idoni per a l'intercanvi. La navegació era una via de comunicació més ràpida i, sovint més segura, que no pas les rutes terrestres. La península Ibèrica i les illes que li són adjacents ocupaven una posició intermèdia entre el Magreb musulmà i l'Occident cristià i, des del segle X, constituïen un espai on havien conviscut, no sense dificultats, cristians, musulmans i jueus.

Ramon Llull (1232-1316) és un cas paradigmàtic de la trobada de cultures que es produeix a l'edat mitjana. Llull desenvolupa un projecte molt personal, de caire religiós, intel·lectual i polític, d'un abast extraordinari.

La seva vida va ser intensa i apassionada com poques n'hi ha hagut. Va ser alhora un intel·lectual i un escriptor, però també un activista capaç de viatjar en missió al Pròxim Orient o al Magreb, entrant en contacte i polemitzant amb els savis i pensadors musulmans del moment, o d'acostar-se als poders polítics i eclesials més notables d'Occident: Roma, França, les repúbliques italianes, la Corona d'Aragó. D'altra banda, la seva producció escrita és fabulosa: 260 títols sobre les matèries més diverses.

Aquesta exposició, que fa un recorregut per la vida i l'obra del pensador mallorquí, commemora el 700 aniversari de la mort de Ramon Llull, produïda a Tunis a final de 1315 o en el retorn a Mallorca a començament de 1316.

[Àmbit 2] La Corona d'Aragó

[2.1] La Corona d'Aragó i Mallorca

christianus

arabicus

Al llarg del segle XIII, la Corona d'Aragó viu algunes transformacions que la situaran, per primer cop, en un lloc central de l'escena internacional i que la convertiran en un regne projectat essencialment a la Mediterrània.

El rei Jaume el Conqueridor (1213-1276), aprofitant la descomposició de l'Àndalus sota el règim almohade al primer terç del segle XIII, orientà la seva política expansiva cap al sud i cap a les Balears, primer amb la conquesta de l'illa de Mallorca (1229) i, posteriorment, amb la incorporació del regne de València (completada al 1245).

El seu fill i successor, Pere II el Gran (†1285), amb l'ocupació de l'illa de Sicília (1282) va donar una nova dimensió a l'orientació mediterrània de la Corona d'Aragó i, al mateix temps, la va col·locar de manera turbulenta al primer pla de la política europea.

L'expansió catalana medieval també va ser impulsada pel desenvolupament del comerç marítim a tota la Mediterrània. L'establiment de rutes comercials donà lloc a la creació d'una densa xarxa de consolats d'ultramar.

[2.2] Una cruïlla, més que no una illa

Mallorca era un enclavament estratègic de primer ordre per a l'expansió política i comercial a la Mediterrània occidental. Per als mercaders catalans tenia una situació privilegiada en les rutes del comerç amb el nord d'Àfrica i l'Orient; per als mercaders occitans i els de les repúbliques italianes, la seva posició era clau en relació amb el continent africà però també com a base per obrir-se al comerç atlàntic.

Ramon Llull va néixer a Mallorca cap a 1232 en el si d'una societat complexa, on eren presents una diversitat de credos, de races i de costums. A més dels nous dominadors catalans, hi havia també pobladors occitans, grups estables de mercaders genovesos i pisans, comunitats jueves i, sobretot, musulmans, que constituïen una tercera part de la població.

La complexitat d'aquest medi es reflectirà anys a venir en les preocupacions i el pensament de Ramon.

christianus

arabicus

[Àmbit 3] Ramon Llull, «català de Mallorca»

Ramon Llull pertanyia a una família de rics colons barcelonins que va prendre part en la conquesta de Mallorca. Formava part, doncs, de la primera generació de cristians autòctons de l'illa i s'anomenava a ell mateix «català de Mallorca».

Llull estava casat, tenia fills i va ocupar algun càrrec a la cort reial mallorquina. El pas per la cort el devia familiaritzar amb el món polític i administratiu. Fins als trenta anys va dur la vida pròpia dels laics potentats i cortesans i fins i tot va conrear la poesia trobadoresca. Ell mateix ho resumeix de forma lacònica: «Jo era un home casat, amb fills, dissolut i mundà.»

Tanmateix, cap als trenta anys, se sentí cridat per Déu a canviar de vida i, sense ingressar mai en cap orde religiós ni esdevenir clergue, es lliurà a la causa de la fe cristiana. Progressivament anà definint un projecte de vida al servei d'una triple causa:

- Donar la vida per la fe cristiana, sobretot per la conversió dels no-cristians, però també per la reforma de la cristiandat. El seu pensament i la seva obra tindran sempre aquesta finalitat religiosa i missional.
- Escriure, en paraules seves, «el millor llibre del món» que permeti la conversió dels no-cristians. La primera concreció d'aquest propòsit és el voluminós *Llibre de contemplació* (1274), escrit primer en àrab i després revisat i traduït al català i al llatí.
- Convèncer tant l'autoritat eclesiàstica com la política de la conveniència dels altres dos propòsits; fent una especial atenció a aconseguir la fundació d'escoles de llengües per a la formació de missioners.

[Àmbit 4] Nova ciència i nova literatura

[4.1] L'Art de Ramon Llull

Llull és autor d'obres referides a les més variades ciències: geometria, medicina, dret, astronomia, metafísica, filosofia, teologia, retòrica, lògica... Una part d'aquests títols l'escriu originalment en català, d'acord amb una tendència llavors incipient de traslladar la ciència a les llengües vernacles.

Que un home sense estudis reglats sigui capaç d'entrar en una tal varietat de camps del saber s'explica perquè Llull basa tot el seu pensament i tota la seva producció escrita en un sistema nou i revolucionari, que ell proclamava que li havia estat donat per voluntat divina i que oferia com a solució global i alternativa per comprendre totes les coses visibles i invisibles: és el que coneixem com a «Art lul·liana».

L'Art fonamenta totes les branques del coneixement i hi permet un accés directe. La seva condició de mètode de mètodes, per damunt de qualsevol forma doctrinal prèvia, li confereix un poder culturalment neutre com a eina de persuasió racional.

Llull atribueix l'adjectiu «nou/nova» a diverses disciplines científiques del repertori vigent al seu temps (moltes de les quals havien rebut aportacions decisives de la ciència àrab) un cop les ha assimilats a la seva Art: la lògica nova, la geometria nova, l'astronomia nova, la retòrica nova, que constitueixen globalment una nova ciència.

[4.2] La literatura alternativa

En Ramon Llull es dona el cas rar d'un intel·lectual que es dedica a la producció d'obres d'alt contingut filosòfic i científic i que, al mateix temps, és autor d'obres literàries: poemes, novel·les, proverbis, exemples, preàmbuls narratius, sermons, etc. En aquest sentit, Llull és considerat un dels pares de la literatura catalana, especialment valorat per la maduresa estilística de la seva prosa, per la seva especial habilitat narrativa i per l'originalitat de les seves creacions.

La literatura de Llull és «nova» en el mateix sentit que ho és la seva ciència: és una alternativa a la literatura que es feia en el seu temps. De fet, després de la seva conversió, Ramon renega explícitament de la poesia trobadoresca que havia practicat a la cort mallorquina, i posa l'expressió literària al servei dels seus objectius. Per tant, la literatura lul·liana amaga sempre, de manera més o menys clara, una intenció didàctica.

christianus

arabicus

[Comentari que va al costat de la miniatura del Breviculum]

A l'esquerra, nou filòsofs plantegen qüestions a Ramon Llull. A la dreta, la Torre de la Veritat. Al centre, Llull i els principis de la seva Art (representats a l'escala de la dreta) donen resposta a les preguntes i assenyalen la manera d'accedir a la veritat.

[Àmbit 5] «Disputar per autoritats no ha repòs»

Al segle XIII, el contacte entre religions era molt freqüent; per als musulmans, jueus o cristians, les pràctiques religioses, les maneres de pensar, l'art, la música, els costums i la llengua dels uns o dels altres eren coses familiars.

Es van organitzar sovint controvèrsies públiques entre membres de les tres confessions, com la que va tenir lloc a Barcelona el 1263, davant de Jaume I. Tampoc no eren estranys els viatges de frares en terra de musulmans per intentar la conversió d'algun personatge rellevant; com el que va protagonitzar a Tunis el dominicà català Ramon Martí cap als anys 1268-1269 per convertir el soldà al-Mustansir. Uns anys més tard, un franciscà es convertí solemnement a l'islam davant del soldà de Tunis: es tracta de l'escriptor mallorquí Anselm Turmeda (ca. 1355-ca. 1423), que prengué el nom d'Abdallah al-Tarjuman.

Llull era molt conscient dels dos grans problemes que tenien les trobades interreligioses: d'una banda, els arguments que es proposaven sempre es basaven en l'autoritat dels textos sagrats, inacceptables per a tots els interlocutors; de l'altra, no n'hi havia prou de saber contradir les veritats de l'altre, calia oferir en contrapartida arguments veritablement persuasius del propi credo. El sentiment d'esgotament que aquestes discussions produïen s'expressa als *Proverbis de Ramon* (ca. 1296): «Disputar per autoritats no ha repòs.»

La novetat de l'estratègia de Ramon està en l'abandonament de l'ús d'autoritats i en la recerca de vies de demostrabilitat racional de la fe. Llull troba un terreny comú on fer possible una discussió entre cristians i no-cristians en la concepció de l'univers i de Déu que les tres religions compartien. No es tractava, per tant, de discutir sobre textos,

christianus

arabicus

sinó sobre una realitat en la qual, en termes generals, no hi havia desacord. El *Llibre del gentil e dels tres savis* és una mostra d'aquesta nova estratègia.

[Comentari que va al costat de la miniatura del Breviculum]

Els exèrcits d'Aristòtil, d'Averrois i de Ramon Llull es dirigeixen a destruir la Torre de la Falsedat, ocupada pels dimonis de la malícia, la negligència, la feblesa, la ignorància, la confusió, la frustració...

[Àmbit 6] *Christianus arabicus, cuius nomen Raimundus*

L'aproximació de Llull al món musulmà no és gens anecdòtica. És difícil de trobar entre els teòlegs cristians de la seva època un cas semblant de coneixement de l'àrab i de la religió musulmana; fins al punt que en diverses obres s'autoqualifica de *christianus arabicus*, reprenent el model dels savis cristians àrabs que havien polemitzat amb l'islam segles abans.

A l'inici del seu projecte hi ha l'evidència de la necessitat indefugible d'acceptar elements culturals de l'interlocutor: de conèixer i de parlar les llengües dels no-cristians i particularment l'àrab. I és que per a Llull l'objectiu és presentar de tal manera la doctrina cristiana que els no-cristians l'entenguin i l'acceptin sense dificultats.

És per aquesta raó que Llull s'acosta de primera mà al pensament musulmà; que escriu obres originalment en àrab (com la *Lògica del Gatzell* o el *Llibre de contemplació*), tot i que cap d'aquestes versions no ha arribat fins als nostres dies; que reivindica models àrabs en alguns dels seus escrits (el *Llibre d'amic e amat*, per al qual reclama una inspiració sufí, o els *Cent noms de Déu*).

La dificultat de precisar els manlleus àrabs concrets per a alguns aspectes del pensament de Llull té a veure amb la seva estratègia de defugir l'ús d'autoritats en les seves obres. Tanmateix, sembla clara, per exemple, una font àrab per a les estructures de la *Lògica nova* (1303): el *Budd al-^carif* del filòsof i teòleg musulmà Ibn Sab'în de Múrcia (1217/18-1269/71).

christianus

arabicus

[Àmbit 7] Viatger incansable

Si hi ha algun tret que caracteritza de manera especial la personalitat i la vida de Ramon Llull és el seu dinamisme desbordant i infatigable.

Just després de la seva conversió, Llull emprèn el pelegrinatge a Sant Jaume de Compostel·la des de Santa Maria de Rocamador, a la Dordonya occitana. Després es mou principalment entre Palma, Montpeller i Gènova, però viatja constantment a Perpinyà, París, Lió, Marsella, Pisa, Roma, Nàpols o Messina. S'entrevista diverses vegades amb reis com Jaume II de Mallorca, Jaume II d'Aragó, Sanç de Mallorca, Felip IV el Bell de França, Carles II de Nàpols o Frederic III de Sicília; i amb papes com Nicolau IV, Celestí V, Bonifaci VIII o Climent V. Té relació amb les repúbliques de Gènova, Pisa i Venècia. I també amb ordes com els franciscans, els dominicans, els templers o els cartoixans.

Fa quatre viatges missionals: dos a Tunis, un a Bugia, i un altre a Xipre i a Armènia la Menor i probablement a Terra Santa. En aquests viatges va patir un empresonament (a Bugia), un naufragi (a prop de Pisa) i un intent d'enverinament (a Xipre).

Malgrat els seus desplaçaments continus, Llull no va deixar mai d'escriure i de difondre la seva obra. Viatjava acompanyat de col·laboradors i de llibres. Per exemple, els *Mil proverbis* (1302) són escrits en mar, navegant; i la *Taula general* (1293) va ser començada en un vaixell, al port de Tunis, i acabada a Nàpols quatre mesos més tard.

[Àmbit 8] Ramon Llull en terres musulmanes

El 1293, Llull va prendre una decisió radical: embarcar-se cap al nord d'Àfrica per demostrar personalment l'efectivitat de l'Art com a sistema de trobar la veritat i de provar-la als no-cristians. Amb aquesta intenció, farà tres estades al Magreb: dues a Tunis (1293 i 1314-1315) i una a Bugia (1307).

La posició de Llull respecte dels no-cristians va evolucionar amb el temps. A l'inici té la voluntat d'establir-hi un diàleg franc i obert, com el que es retrata al *Llibre del gentil e*

christianus

arabicus

dels tres savis, ca. 1274. En aquesta narració un gentil, és a dir, un pagà, accedeix al coneixement de la fe gràcies als ensenyaments de tres savis, un jueu, un cristià i un musulmà. Al final de l'obra els savis demanen al seu interlocutor que no els reveli la seva elecció per poder continuar el diàleg sense condicionaments.

Després d'haver viatjat a terres musulmanes, Lull pren una una posició més controvertida que, fins i tot, desemboca, en la seva estada a Bugia el 1307, en una polèmica agra, que retrata a la *Disputatio Raimundi christiani et Homeri saraceni* (1308).

L'evolució té a veure amb la descoberta de l'*altre* concret i real i amb la necessitat d'adaptar-s'hi: Lull no modifica les bases del seu projecte ni la voluntat d'acostar-se als musulmans ni l'adopció estratègica d'elements culturals seus, però s'adona que el diàleg genèric és gairebé impossible i que únicament són viables disputes amb individus determinats, amb una especial formació teològica i filosòfica.

[Àmbit 9] La difusió: els manuscrits

Ramon Lull ha deixat molts testimonis de la preocupació que sentia per la difusió i la conservació de la seva obra. La seva voluntat de produir versions d'una mateixa obra en diverses llengües és part d'aquesta inquietud: explícitament només fa referència a versions en català, llatí o àrab, però sabem que en va promoure almenys també en occità i en francès.

També va constituir fons de recopilació dels seus llibres d'abast internacional que fossin alhora centres de conservació i focus de difusió. Es tracta del fons de la Cartoixa de Vauvert a París, del que es va crear a casa d'un noble de Gènova i del que hi havia a Mallorca a casa del gendre de Lull.

El que ha arribat fins als nostres dies de la tradició manuscrita primitiva lul·liana és només una petita part del que va existir. Hem conservat una trentena de còdexs que podem relacionar de forma directa o indirecta amb el mateix Lull. El nombre total de manuscrits lul·lians de totes les èpoques conservats avui s'acosta al miler. El fet és extraordinari si tenim en compte que la seva iniciativa era del tot privada.

christianus

arabicus

[Àmbit 10] La posteritat: els impresos

La personalitat de Ramon Llull es projecta en la història de la cultura occidental d'una forma inusualment complexa, en corrents molt diversos, favorables o contraris. A l'obra ja de per si enorme del Llull autèntic, s'afegeix, des de mitjan segle XIV, tota una tradició de llibres alquímics (més de 80!) i d'altra mena (mèdics, lògics, cabalístics) que li són falsament atribuïts.

La difusió internacional de la seva obra s'aprofita molt aviat de la invenció de la impremta. Des de 1475, data de la primera edició lul·liana, fins a final del segle XV es registren més de quaranta edicions incunables que publiquen obres lul·lianes o ja de seguidors de Llull.

La compilació de materials lul·lians i pseudolul·lians que va publicar Lazare Zetzner a Estrasburg l'any 1598 (reimpresa repetidament al segle XVII) és un bon exemple d'èxit editorial i de confluència de les diverses tradicions lul·lístiques. La gran difusió d'aquest llibre condiona tant el rebuig de Descartes per Llull, com l'entusiasme de Leibniz, que va valorar positivament l'Art.

Ivo Salzinger, a Magúncia, va publicar (1721-1742) vuit magnífics volums *in folio*, com a part d'un projecte d'edició de la totalitat de l'*opus* lul·lià en llatí. És just l'inici de l'estudi científic i acadèmic de la vida, l'obra i el pensament de Ramon Llull. Al capdavall, les seves obres, originals o atribuïdes, han tingut una difusió que el mateix Llull no podia ni sospitar en la història de la cultura europea dels darrers set segles.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

ABANS

Activitats proposades per dur a terme a l'aula abans de visitar l'exposició.

L'objectiu d'aquesta pràctica és treballar la informació i les idees preconcebudes que pugui tenir l'alumnat sobre Ramon Llull i les relacions entre islam i cristianisme a l'edat mitjana, per analitzar-les i contrastar-les, després de la visita a l'exposició, establint paral·lelismes amb el món actual. Us proposem treballar amb l'alumnat a classe sobre el qüestionari i les tasques següents:

- Treballa el mapa de la Mediterrània a l'edat mitjana. Situeu i representeu els territoris conquerits pels àrabs i l'expansió de l'islam a l'edat mitjana i la correspondència existent amb la realitat política, social i cultural actual.

- Les relacions entre l'Europa cristiana i els territoris musulmans. Les relacions polítiques. Expliqueu als alumnes els principals conflictes polítics i militars entre els territoris tradició musulmana i els de tradició cristiana, amb especial atenció a les creuades i a l'expansionisme de les senyories feudals per la Península Ibèrica.

- Les relacions entre l'Europa cristiana i els territoris musulmans. Les relacions socials i culturals. Dividiu-vos en tres grups i féu una petita recerca cadascun. Un grup recercarà informació sobre les aportacions científiques dels diferents països musulmans a l'edat mitja. Un altre grup recercarà informació sobre les principals aportacions artístiques i literàries de les societats islàmiques medievals. El tercer grup investigarà sobre les característiques socials i polítiques i les condicions de vida en els països musulmans durant l'edat mitjana. Cada grup exposarà els seus resultats i es posaran en comú per, acte seguit, comparar la realitat resultant amb la de l'Europa cristiana del seu moment i les influències dels primers sobre els segons.

christianus

arabicus

DURANT

Activitats proposades per dur a terme durant la visita a l'exposició

ÀMBIT 2. La Corona d'Aragó

Llegeix amb atenció els textos de l'àmbit.

– 2.1 La Corona d'Aragó i Mallorca – Què li va passar a la Corona d'Aragó durant el segle XIII? – A costa de qui es va produir l'expansionisme de Jaume I el Conqueridor? – A més del polític, quin altre factor va influir en l'expansió catalana medieval?

– 2.2 Una cruïlla, més que no una illa – Quines són les característiques de la Mallorca on va néixer Lull? Com van poder influir en Ramon Lull? – Tu penses que vius en un ambient multicultural, com li va passar a Lull? Posa'n alguns exemples.

ÀMBIT 3. Ramon Lull, «català de Mallorques»

Llegeix amb atenció els textos de l'àmbit.

– Com va ser la vida de Ramon Lull abans dels trenta anys? – Diques quines afirmacions sobre el projecte de vida de Lull després de la trentena són certes o falses:

- ❖ El seu pensament i obra tenen una finalitat religiosa i missional V F
- ❖ Escriure un llibre per a la conversió dels cristians V F
- ❖ Fundar escoles de català per als missioners V F

ÀMBIT 4. Nova ciència i nova literatura

Llegeix amb atenció els textos de l'àmbit.

– 4.1 L'Art de Ramon Lull – Sobre quines temàtiques va escriure Lull? Va ser un fet excepcional escriure-les en català? – Per què va ser capaç d'escriure sobre una tan gran varietat de temes?

christianus

arabicus

– 4.2 La literatura alternativa – Per què Lull és considerat un dels pares de la literatura catalana? Quins altres escriptors medievals en llengua catalana coneixeu?

ÀMBIT 5. «Disputar per autoritats no ha respòs»

Llegeix amb atenció els textos d'aquest àmbit.

– El contacte entre religions era un fet freqüent en temps de Lull? Si així era, quines eren algunes de les formes que va prendre aquell contacte? – Quins eren els dos grans problemes que tenien les trobades interreligioses? – Quina va ser l'estratègia desenvolupada per Lull per al diàleg interreligiós?

ÀMBIT 6. *Christianus arabicus, cuius nomen Raimundus*

Llegeix amb atenció els textos d'aquest àmbit.

– Per què Ramon Lull s'autoqualifica de *christianus arabicus* (cristià àrab)? – Quines necessitats detecta Lull al principi del seu projecte? Estàs d'acord amb aquestes necessitats? Per què? – Per què és necessari conèixer l'altre? Com ho podem fer?

ÀMBIT 7. El dinamisme científic magrebí

Llegeix amb atenció els textos d'aquest àmbit.

– Recorda el que vas aprendre a classe a propòsit del saber i el coneixement en el món àrab i islàmic medievals, es correspon amb el que es vivia a Bugia als segles XII i XIII? – Redacta un petit escrit sobre el paper que van poder jugar els savis musulmans i ciutats com Bugia en la transmissió dels coneixements de l'antiguitat i en la creació de nous?

ÀMBIT 8. Ramon Lull a Bugia (1307)

Llegeix amb atenció els textos d'aquest àmbit.

- Quin objectiu tingueren els viatges de Ramon Llull al nord d'Àfrica? – Com va evolucionar al llarg del temps la posició de Llull respecte als no-cristians? – Quina acollida va tenir Llull a Bugia i per què?

ÀMBIT 9. La difusió: els manuscrits

Llegeix amb atenció els textos de l'àmbit.

- Es va preocupar Llull per conservar i difondre la seva obra? Si així fou, quins són els indicis d'aquesta inquietud - Quins són els tres principals centres de conservació i difusió de l'obra lul·liana – Què té d'extraordinari el nombre de manuscrits relacionats amb Llull i/o amb la seva obra?

ÀMBIT 10. La posteritat: els impresos

Llegeix amb atenció els textos de l'àmbit.

- Quin va ser l'invent que va contribuir a la internacionalització de l'obra de Llull? – Qui són els principals editors i impressors de l'obra de Llull? Com van influir aquelles edicions en el coneixement i difusió de l'obra i el pensament de Llull? – Què faries tu per conservar i difondre l'obra de Llull? Quines tecnologies faries servir i com ajudarien aquelles a aconseguir els teus objectius?

DESPRÉS

Activitats proposades per dur a terme a l'aula després de la visita a l'exposició

- Debat a classe. Ramon Llull va donar molta importància al coneixement de l'altre, al respecte, al diàleg i al raonament. Creieu que es correspon al que acostumaven a pensar els seus contemporanis? Penseu que aquests mateixos principis són vigents encara avui? Penseu que els mitjans de comunicació, les xarxes socials o el cinema, per exemple, segueixen aquells mateixos principis a l'hora de presentar-nos la diversitat a casa nostra, les altres cultures, societats i països?

christianus

arabicus

